...ციალისტ-რევოლიუციონერთა პარტია. წელიწადი პირველი. ბრძოლაში ჰპოვებ შენს უფლებას!

შაბათი, 21 სექტემბერი 1918 წ.

შრომა

№ 34

გაზეთის ფასი 40 კაპ.

...რგანო საქართველოში მომქმედ სოციალისტ-რევოლიუციონერთა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტისა.

გაზეთის ფასი: ერთი თვით 9 მან. ცალკე ნომერი ყველგან 40 კაპ.

განცხადების ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტით სტრიქონი 1 მან., მეოთხეზე 80 კაპ. სამ...ლოვიარო განცხადება 15 მან.

ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ...ინახავს.

ხელის მომწერლებმა ფული შემდეგი მისამართით უნდა გამოგზავნონ: *Тифлисъ, Контора Газ. „Шрома“. Баронская ул. № 16.* სხვა მისამართით გამოგზავნილფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.

რედაქციაში პირადი მოლაპარაკება შეიძლება 10—11 საათამდე.

რედაქციის მისამართი: *Тифлисъ Редакція газ. „Шрома“ Баронская ул. № 16.*

მიიღება ხელის მოწერა ყოველ-დღიურ გაზეთ

„შ რ ო მ ა“-ზე

გაზეთი ღირს ერთი თვით 9 მანეთი.

მისამართი: ტფილისი, ბარონის ქუჩა № 16 გაზეთ „შრომის“ კანტორა.

...სურსათო საქმის სამინისტრო ამით აცხადებს, რომ საჯა... ვაჭრობა მარილის შესახებ, რომელიც იყო დანიშნული ...სექტემბერს, არ შესდგა სხვა და სხვა ფორმალურ მიზეზებისა გამო.

...მინისტრო ხელახლა **25** სექტემბერს, საღამოს 5 საათზე, ...იუწყება, რომ სასურსათო სამინისტროს შენობაში მოხდება ხელმეორე

საჯარო ვაჭრობა

...მინისტროსთვის **800,000** ფუთი მარილის მიწოდების შესახებ (მარილი უნდა იყოს კრისტალური, მარცვლოვანი) ...ს პირნი, რომელთაც სურთ მიიღონ მონაწილეობა ამ ვაჭრობაში, უნდა გამოცხადდენ ზემო-აღნიშნულ დროს სასურსათო საქმის სამინისტროს შენობაში. სავალდებულოა შემდეგი:

1. საწინდარი არა ნაკლები **5,000** მან, რომელიც ...წარმოდგენილი უნდა იქნეს საჯარო ვაჭრობის დროს.
2. სახელი, მამის სახელი და გვარი მსურველისა.
3. დრო, როდის იქნება მოტანილი მარილი, ხარისხი და გვარი მარილისა.
4. ფასი «ფრანკო ვაგონი» საქართველოს რკინის გზისა.
5. პირობები ფულის გადახდისა.
6. განცხადება უნდა იქნეს შემოტანილი წერილობით ...ულ კონვერტებში არა უგვიანეს **23** სექტემბრისა 12 საათზე კონვერტზე უნდა იყოს დაწერილი: ...სურსათო საქმის სამინისტრო—მიმწოდებელ განყოფილების უფროსს.

...გზათა მიმოსვლის და სასურსათო საქმის მინისტრი—**ლორთქიფანიძე.**

მიმწ. განყ. უფროსი—**ადანაია.**

...ქიმი ი. კ. აბაკელია

...შინაგანი ავადმყოფობა.

...განსაკუთრებით ავადმყოფობანი გულ-...მკერდისა, ფილტვებისა, სასუნთქისა, ...ფილტვების აპკისა, გულისა და ჯირკვლებისა.

...ამოცნობა (დიაგნოზი) და წამლობა ყოველ გვარი ჭლექისა, სისხლნაკლულობისა და მალარიისა.

...ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე გარდა ...კვირისა საღამოს $4^1/_2$—6 საათამდე. ...მტრე დიდის ქუჩა № 26. ტელეფ. 5—86

ქ. თბილისი, 21 სექტემბერი.

ტყიბულში კვლავ გაფიცვა გამოცხადდა. მაღაროების მუშები ახალ მოთხოვნილებებს აყენებენ. ისინი მოითხოვენ არა მარტო ხელფასის მომატებას, არამედ სახელმწიფოსაგან მოითხოვენ ნატურით ისეთ საგნებს და ისეთ ფასებში, რომ მათი დაკმაყოფილება დღევანდელ პირობებში ღარიბ და ჯერ კიდევ მოუწესრიგებელ სახელმწიფოსათვის, როგორიც არის ჩვენი რესპუბლიკა, მეტად ძნელია.

ამას წინედ მომხდარი გაფიცვა მუშების სრული გამარჯვებით გათავდა. ტყიბულის მუშები მეტად შეღავათიან პირობებში მუშაობენ, რაც აშკარაა შემდეგი ნუსხიდან:

ტყიბულის დღიურ მუშებს ეძლევა ჯამაგირი: გარეთ მომუშავეთ—20 მანეთი 18 წლის ზევით.

16—18 წლამდი-16 მან. 16 წლის დაბლა—14 მანეთი მაღაროში მომუშავეთ 18 წლის ზევით 22—23 მანეთი. 16—18 წლამდი—18 მან. 16 წლის დაბლა—16 მან. სურსათი მუშებს ასეთ ფასებში ეძლევა: პური—ქადი 1 გირ. 40 კაპ. შაქარი 1 გირ. 1 მან. 20 კაპ. საპონი 1 გირ. 3 მანეთი, ბრინჯი 1 გირ. 75 კაპ. ტყიბულიდან ქუთაისამდი მატარებლით მიმოსვლა უფასოა და სხვ.

მიუხედავათ ასეთ პირობებისა, ტყიბულის მუშები მაინც იფიცებიან. რაშია საქმე? აშკარაა, რომ აქ ვიღაცა ამღვრევს წყალს. ეტყობა, რომ ტყიბულის მუშებში პროვოკატორები [illegible]ვრათ მოუკალათებიათ და ისე ათამაშებენ, როგორც მათ უნდათ. როგორც ჩვენი კორესპონდენტი ტყიბულიდან იწერება, უკანასკნელი გაფიცვა ისე მომხდარა, რომ ტყიბულის მუშათა საბჭოს არც კი სცოდნია. საბჭოს არავითარი გავლენა არა აქვსო, იწერება ამხანაგი. ეს მეტად დამაფიქრებელი ფაქტია. გამოდის, რომ ტყიბულის მუშებს არც მთავრობის სჯერათ არაფერი და არც მათ მიერ არჩეულ მუშათა საბჭოსი. ტყიბულის მუშები გაუტაცია მხოლოდ და მხოლოდ კერძო ინტერესებს. ჯერ ჩვენ და მერე თქვენ, ჯერ ჩვენი ინტერესები და მერე რესპუბლიკების ინტერესებიო, ამბობენ ისინი. როდესაც მათ უხსნიან, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს რესპუბლიკისათვის ტყიბულის მაღაროებში მუშაობას, ისინი ამბობენ, თუ ეს ასეა, თუკი სახელმწიფოს ბედი ჩვენზეა დამოკიდებული, ჩვენ ყველაზე უფრო უზრუნველყოფილი უნდა ვიყვეთო. სახელმწიფომ უკვე დააკმაყოფილა მათი მოთხოვნილებები, მარა როგორც სჩანს, პირველ გამარჯვებას ისინი მეტად გაუთამამებია და დღეს ისინი კვლავ იფიცებიან. ისინი არ უწევენ ანგარიშს მომენტსა და სახელმწიფოს მდგომარეობას. მათი სურვილია საერთო ინტერესები საკუთარ კაპრიზებს ანაცვალონ. ასეთი მდგომარეობა ყოვლად შეუწყნარებელია. მას უსათუოდ ბოლო უნდა მოეღოს.

საჭიროა აღელვების გამომწვევი მიზეზების ერთხელ და სამუდამოდ გამოკვლევა, საჭიროა პროვოკატორების სასტიკად ალაგმვა, მაგრამ მარტო რეპრესიები ვერ უშველის საქმეს. ტყიბულის მუშები მეტად ჩამორჩენილნი არიან. პოლიტიკური განუვითარებლობა და მოქალაქობრივი მოვალეობის შეუგნებლობა მათი ახირებული პრეტენზიების უმთავრეს მიზეზათ უნდა ჩაითვალოს.

საჭიროა მათში ინტენსიური იდეიური მუშაობა და მათი ორგანიზაციულად შეკავშირება. აქეთკენ მოუწოდებთ ტყიბულის რაიონში მომუშავე ყველა ჩვენს ამხანაგებს.

პრესა

გაზეთი „ერთობა“ ეხება სიძვირეს და სწერს:

„ვაჭრობის თავისუფლების გამოცხადებამ მხოლოდ სააშკარაოზე გამოიტანა ის, რაც სარდაფის სიბნელეში ხდებოდა. დღეს აშკარაა რომ ყველა ვაჭრობს, ვინც წინეთ ნაყოფიერ შრომას ეწეოდა და ამით ახალ ღირებულებას ქმნიდა, დღეს მხოლოდ საქონლის ყიდვა გაყიდვას მისდევს და ამ ოპერაციით ისეთ სარგებელს პოულობს, რომელიც მის ხელფასთან შედარებით მეტად დიდია. ამნაირათ წარმოების ყველა დარგი ცალიერდება, სამაგიეროთ წვრილი ვაჭრები მრავალდება, უკეთ შრომა ქრება—სპეკულიაცია ძლიერდება.

ფულის დატრიალება ვაჭრობის სფეროში შეიქნა გამდიდრების მთავარ საგნათ. და ეს იმ დროს, როცა საქონლის რაოდენობა თანდათან კლებულობს, ვინაიდან საქართველოს საზღვარ-გარეთიდან თითქმის არაფერი შემოაქვს, შინ კი წარმოება სრულიად გაჩერებულია, ასეთ პირობებში უნდა კლებულობდეს ვაჭრობაც, ის კი იზრდება.

რა არის ამის მიზეზი?

გაზეთი დაასკვნის:

„მოწესრიგება ვაჭრობის, განაწილება თანაბრათ საქონლის, აი დღევანდელი დღ ს მოთხოვნილება. არ უნდა დავივიწყდეს, რომ შეიძლება წლები გავიდეს კიდევ, სანამ ნორმალური წარმოების და აღებ მიცემობის პირობები შეიქმნებოდეს, მანამდე კი ჩვენ იძულებული ვიქნებით, იმით დავკმაყოფილდეთ, რაც დღეს მოგვეპოვება. მდიდართა ხელში ჩაგდება გაძვირების საშუალებით ყველა ამ დარჩენილ საქონლისა, გამოიწვევს დემოკრატიის, ფართო მასსის სამართლიან დრტვინვას, უკმაყოფილებას, პროტესტს და შეიძლება ამ უკმაყოფილებამ სერიოზული ხასიათიც მიიღოს, რომელიც რესპუბლიკის ხელმძღვანელთ ერთიორათ გაურთულებს დადებით მუშაობის გაგრძელებას.

დაყოვნება შეუძლებელია.

† ლალიონი.

ქართველ ხელოვანთა ოჯახს გამოაკლდა კიდევ ერთი წევრი გარდაიცვალა საქართველოს ეროვნულ საბჭოს წევრი, ცნობილი ბელეტრისტი არი მამულაიშვილი, ლალიონი. ვისაც აინტერესებდა ჩვენი ბელეტრისტიკა, ის უსათუოდ იცნობს ლალიონის სახელს. თავის ნაწარმოებში განსვენებული განაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა ტვირთ მძიმეთა და მაშვრალთა ბედსა და ყოფა ცხოვრებას. ბელეტრისტის ყურადღებას იპყრობდა სოფელი, მისი ცხოვრების ახალი ტენდენციები ის გრძნობდა, რომ ტვირთ მძიმეთ დაუდგებოდა უკეთესი დღეები. სულით ხალხოსანს, მას სწამდა, რომ ხალხი გამოიღვიძებდა, ბედნიერი მომავლისათვის საბრძოლველად ადგებოდა. კიდეც მოესწრო ყველა ამას ბელეტრისტი. ბრძოლა გაჩაღდა. ხალხმა გაიმარჯვა და ბელეტრისტიც შეუდგა მშრომელი ხალხის საკეთილდღეოთ ფართო მოღვაწეობას. ის სხვადასხვა ორგანიზაციებში მუშაობდა, ბოლო ხანებში მხურვალე მონაწილეობას იღებდა ეროვნულ საბჭოს მუშაობაში. მოულოდნელად ის გარდაიცვალა, მაგრამ მისი ხსოვნა სამუდამოთ დარჩება მის მკითხველებსა და ნაცნობ-მეგობრებში.

მ—ელი.

როგორ მოქმედებენ.

ქართველი მშრომელი ხალხი რევოლიუციისაგან ბევრ რამეს მოელის.

მიწის საკითხი—ეს ის საკითხია, რომლის სამართლიან გადაჭრას მოითხოვს ჩვენი გლეხობა.

რაკი იჯარა ვერ გავიდა, რაკი მენშევიკური მუნიციპალიზაცია გლეხობამ უარყო, აშკარაა სხვა გზა უნდა გამოიძებნოს.

ს. დ. გაზეთმა, ოფიციოზმა „ერთობამ“ მიწის საკითხის გასაშუქებლად ვრცელი მოწინავეები დასწერა და გლეხობას ასე დაუყენა კითხვა: ან იჯარა უნდა მიიღოს გლეხობამ, ან მიწა ფასში შეისყიდოსო.

მათ წინდაწინ გამართეს თათბირი მიწის საკითხზე.

აქ, ამ თათბირზე, რასაკვირველია, გამოარკვეოდა ქართველი ხალხის სულის კვეთება, რასაკვირველია, აქ მაზრის გლეხობის წარმომადგენელს მთავრობისთვის ყველაფერი ნათლად უნდა ეთქვა, ის არ უნდა განშორებოდა სინამდვილეს, რომ ამით თვით მთავრობისთვის სასარგებლო ყოფილიყო სწორი და უტყუარი ცნობების საშვალებით გადაეჭრა ეს საკითხი.

მაგრამ მოვსტყუვდით!

მე შევეხები აქ ზუგდიდიდან თათბირზე გაგზავნილ წარმომადგენლის მოხსენებას საერთოდ ზუგდიდის მაზრის გლეხობაზე.

ვინ იყო ზუგდიდის მაზრიდან წარმომადგენელი?

სოციალ-დემოკრატი მენშევიკი ალ. ჩიქავა.

რა დაიბარეს მას?

როგორც ზევით ვსთქვით, მიწის საკითხი მეტად მძიმე საკითხია, და მოითხოვს დიდს ცოდნას, დიდს დაკვირვებას, დიდს გამოცდილებას. თუ არ იცი ხალხის შეხედულება ამ საკითხზე—არც გაქვთ არავითარი უფლება შენებურათ იმსჯელო და გადასჭრა ეს საკითხი. მოხდა მენშევიკებისვე მეთაურობით კრება. კრებაზე მოიწვიეს: ადგილობრივ პარტიების წარმომადგენლები, საზოგადო დაწესებულებების წარმომადგენლები და მცოდნე პირები.

გასარჩევი საგანი იყო მიწის საკითხი.

რა დაადგინეს?

ხმის დიდი უმრავლესობით ორის წინაამდეგ დაადგინეს:

1. ჩამორთმეული მიწები გლეხებს დაურიგდეს უფასოდ.

და 2 მოისპოს მიწის ყიდვა-გაყიდვა. დაადგინეს ეს იმ კრებაზე, სადაც მენშევიკები დიდი უმრავლესობა იყვნენ, მაგ-

რამ თვითონვე აუწიეს ხელი ამ რეზოლიუციას და დაავალეს წარმომადგენელს ასეთი აზრი გაეტარებინა თათბირზე, რადგანაც ეს იყო ზუგდიდის მაზრის გლეხობის უმრავლესობის აზრი.

20 ივლისის „ერთობაში“ № 151 მოყვანილია თათბირზე მონაწილეთა მოხსენებები.

სხვათა შორის აქ ზუგდიდის მაზრის წარმომადგენლის, ალ. ჩიქავას მოხსენებაც გახლდათ.

რას ამბობს ბ-ნი ალ. ჩიქავა?

1. ვითომ ზუგდიდის მაზრის გლეხობა მიწის შესყიდვის მომხრეა!

2. ვითომ ზუგდიდის მაზრის გლეხობას ყიდვა-გაყიდვა სურს.

3. ვითომ ზუგდიდის გლეხობაზე უკვე გამოცემულ მიწის კანონს უარყოფითი გავლენა არ მოუხდენია.

4. ვითომ მთელი გლეხობა იჯარის მომხრეა!

გავარჩიოთ ყველა ეს მუხლები.

1.

ბ-ნი ჩიქავა ბრძანებს:—ზუგდიდის გლეხობას მიწის შესყიდვა სურსო!

ეს არ არი მართალი.

სად ნახეთ თქვენ გლეხების ისეთი დადგენილება, რომ ის მიწების შესყიდვას მოითხოვდეს?!

ნუ თუ არ გესმოდათ გლეხთა ყრილობაზე მათი ყვირილი, მიწები უფასოდ, უფასოდ მოგვეცითო?!

ნუ თუ არ გახსოვთ კოკის საზოგადოების დადგენილება მიწის საკითხზე?!

ნუ თუ არ გესმოდათ პროტესტები გლეხებისა მიწის შესყიდვის კანონის გამოცემაზე, რასაც თქვენ პირდაპირ, აშკარათ გელაპარაკებოდენ გლეხები სოფლებში, მიტინგებზე, კრებებზე?!

დიახ!

თქვენ ყველაფერი გესმოდათ ეს!

თქვენ ძალიან კარგათ გესმოდათ, რომ **ზუგდიდის მაზრის გლეხობას მიწებში ფასის მიცემა არ სურს, რომ ის მოითხოვს მიწების უფასოდ დარიგებას.**

მაგრამ თქვენ ეს დამალეთ და მთავრობას თქვენი, მხოლოდ თქვენი, მენშევიკური აზრი მოახსენეთ!

2.

მერმე ბ-ნი ჩიქავა ბრძანებს:—ზუგდიდის მაზრის გლეხობას მიწების ყიდვა-გაყიდვა სურსო.

გასაკვირალია, ღმერთმანი!

საიდან გამოიტანა ასეთი აზრი, ბ-მა ჩიქავამ!

რომელ გლეხებზე ამბობს ის?

თუ მართლა ზუგდიდის მაზრის გლეხობაზე, მაშინ ცდება.

ზუგდიდის მაზრის გლეხობის ხმა არ იყო, რომ ყოველგან ყრილობებზე, კრებებზე მიწის ყიდვა-გაყიდვას უარყოფდენ?

რატომ გამორეკეს მიწის მიმღები კომისია სოფლებიდან?

მიწის კომისიას იმისთვის არ ლებულობდენ, რომ მას გლეხობისათვის მიწის იჯარა მიქონდა.

3.

კიდევ ამბობთ: გამოცემული კანონის წინააღმდეგ გლეხობას არაფერი აქვსო!

შემდეგ ამბობთ:—მთელ გლეხობას იჯარა სურსო.

არც ესაა მართალი.

ასე ყალბ ცნობებს იძლევიან გლეხების შესახებ ტენდენციოზურათ მოაზროვნე ხალხი. ასეთი მოქმედება კი საქმის გაკეთებას ძლიერ უშლის ხელს.

უჩა.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

ჩხენკელის დეპეშა. საქართველოს მთავრობამ ბერლინიდან მიიღო აკაკი ჩხენკელის მიერ გამოგზავნილი შემდეგი შინაარსის დეპეშა: 6 სექტემბერს რუსეთმა და გერმანიამ მისცეს ურთიერთს ზავის პირობებზე ხელ-მოწერილი ქაღალდები, რომლის ძალითაც აღიარებულია ჩვენი დამოუკიდებლობა. მოგილოცავთ. ჩემმა ცდამ, რომ ჩვენ მეზობლებსაც ასეთი ბედი სწვეოდა—უნაყოფოთ ჩაიარა.

— **რუსეთის მთავრობის დეპეშა**. შინაგან საქმეთა მინისტრმა საბჭოთა მთავრობისაგან მიიღო დეპეშა, რომლის ძალითაც რუსეთი სცნობს ჩვენს დამოუკიდებლობას.

— **გამოძიება**. ს. რ, პარტიის ქუთაისის ქალაქის კომიტეტი უკვე შეუდგა ამხ. ნიშნიანიძის საქმის გამოძიებას.

— **მასწავლებელთა შორის**. დასავლეთ საქართველოს სახალხო მასწავლებელთა კავშირის გამგეობა აცხადებს საყოველთაოდ, რომ 25 ენკენისთვეს ქ. ქუთაისში დანიშნულია კავშირის წევრთა საზოგადო კრება. განსახილველია შემდეგი კითხვები: 1. მოხსენება გამგეობისა და სარევიზიო კომისიისა. 2. კავშირის ფინანსიური მხარის შესახებ. 3. მასწავლებელთათვის სახლის შეძენის შესახებ. 4. მასწავლებელთა სხვა კავშირებთან დამოკიდებულება. 5. წესდების ზოგიერთი მუხლის შეცვლის შესახებ. 6. მიმდინარე კითხვები. 7. არჩევნები გამგეობის და სარევიზიო კომისიის წევრთა და მათი კანდიდატებისა.

— **ტყიბულის მაღაროს მუშების პირობები**. ჯამაგირი დღიურ მუშებს. გარეთ მომუშავე—20 მან. 18 წელს ზევით. 16 წ. 18 წლამდე—16 მ. 16 წლის დაბლა—14 მ. მაღაროში მომუშავეთ. 18 წელს ზევით—22—23 მ. 50 კ. 16—18 წლამდე—18 მან. 16 წელს დაბლა 16 მან. ხელოსნებს, დურგლებს, ზეინკლებს და სხვას 22—24 მანეთამდე. თვიურ მოსამსახურეების ჯამაგირი ჯერ არ არის გამორკვეული.

სურსათი: პური—ქადი 1 გირ. 40 კ. შაქარი 1 გირ. 1 მ. 10 კ. საპონი 1 გირ. 3 მ. ბრინჯი 1 გირ. 75 კ. სხვა სანოვაგეზე დაკლებული ფასები. მატარებლით მიმოსვლა უფასოთ ტყიბულიდან ქუთაისამდე ყოველ შაბათობით. უქმე დღე თუ შეუხვდებათ მუშაობა, ერთი დღის ნამუშევარი ორი დღეთ დაეწერებათ. სამკითხველო ყველა რუსულ-ქართულ გაზეთებით კანტორის ხარჯზე და სხვა.

— **ქურდობა**. 17 სექტემბერს ელისაბედის ქუჩაზე № 83 ოლღა ანდ. ლიუბანსკის სახლიდან მოიპარეს სხვადასხვა ძვირფასი ნივთები ღირებული 4600 მ.

— 18 სექტემბერს ტატიანა კორნილოვის სახლიდან ბოროტ-გამზრახველებმა გაიტაცეს 2400 მ. და ნივთები.

— **სურსათი**. ქალაქის გამგეობამ იცნა პეტრე ბილგესონის შუამდგომლობა და უკანასკნელს მოელაპარაკა იმ პირობებზე, რომელსაც ბილგესონი პირდებოდა ქალაქს, რომ შემოიტანს კახეთიდან ხორბალს 105 მ. ქერს 62 მ. და კართოფილს 24—25 მანეთათ ფუთს.

— **გადამალვა**. განსაკუთრებულმა რაზმმა აღმოაჩინა რუდაკოვთან 4000 არშინი ბრეზენტი. ამავე რაზმმა აღმოაჩინა 20 ფ. ბოდლოს საპონი.

— **ტყიბულში**. ტყიბულიდან მოსული ცნობებით მუშების გაფიცვა დამთავრდა. მუშები დასთანხმდენ მთავრობის მიერ წამოყენებულ პირობებზე. მუშაობა დაიწყო.

— **ოსები**. მთელი ოსები იარაღს იყრის. ხალხმა ამის თანხმობა განაცხადა. ოსეთში ამ ჟამათ სრული სიწყნარეა.

— **დეპეშა დემოკრატ. რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარეს**. ამიერ კავკასიის კოოპერატივთა რწმუნებულთა მესამე მორიგი ყრილობა უძღვნის რა გულწრფელ სალამს ნორჩ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის მთავრობას, უსურვებს მას განმტკიცებას, უცხადებს სრულ ნდობას და აღუთქვამს ენერგიულ დახმარებას ყველა მის ფართე მშრომელთა მასის საკეთილდღეოთ გადადებულ ნაბიჯებში და დარწმუნებულია, რომ კოპერატიული ორგანიზაციები მიიპყრობენ მის სათანადო ყურადღება.

კრების თავად. ბერეჟიანი გამგეობის თავმჯდ. ევ. დარჩია მდივანი პ. კავკასიძე.

— **კიდევ ყალბი ფული**. არკადის ქუჩაზე №31 სახლის ჭერზე ნახეს ფულის საბეჭდავი მანქანა, მანქანა დაიჭირეს და დაბეჭდეს.

— **ქართული ლატარია**. ოთხშაბათს შესდგა თბილისის ქველმოქმედ მანდილოსანთა კრება ლატარიის ბილეთების საჯაროთ გასყიდვის შესახებ მოსალაპარაკებლათ. საორგანიზაციო კომისიის თავმჯდომარეთ არჩეულ იქნა მარიამ რამიშვილისა. კრებაზე შეიმუშავეს პროექტი თუ როგორ გოეწყოს ბილეთების გაყიდვა. ქალაქი დაყოფილია 22 რაიონად. ამ რაიონებში ყველგან გამართული იქნება კიოსკები, საჯარო გაყიდვის დღეები დაინიშნა შაბათს 28 და კვირას 29 სექტემბერს, შემდეგი კრება დანიშნულია დღეს, შაბათს 12 საათზე ქართულ კლუბში. მოწვეულია მრავალი მანდილოსანი.

„კონტრიბუცია“ ბელიკლუჩის რაიონში უწესრიგობის გამო გენ. წულუკიძემ დაადო კონტრიბუცია, 1.800,000 მ. მან ამას გარდა ამ რაიონის მცხოვრებლებს აართვეს იარაღი,

— გუშინ საღამოს სოც.-ფედერალისტების კონფერენციაზე გასაღდა 14 ათასი მანეთის ბილეთი.

— მოდის მრავალი წერილები და დეპეშები პროვინციიდან ბილეთების გაგზავნის შესახებ, მაგრამ გამგეობას გადაწყვეტილი აქვს ჯერ საჯარო გასყიდვა მოაწყოს თბილისში და შემდეგ გაეგზავნებათ პროვინციაში.

— **ეროვნული კონცერტი**. კვირას ამა 22 სექტემბერს ქართულ კლუბის საზაფხულო თეატრში დანიშნულია კომპოზიტორ ნ. პ. სულხანიშვილის სადღესასწაულო ეროვნული კონცერტი.

— **ლორის ნაწილში**. ლორის განყოფილების რუსთა ნაციონალურ საბჭოს თავმჯდომარემ მიიღო ცნობა, რომ ოსმალები, რომლებსაც უკავიათ რუს მცხოვრებლების ადგილები ლორის ნაწილში, ისე ყოფენ რუს გლეხთა მიწის მოსავალს, რომ გლეხობა ვარდება დიდ სიმშილში. და მოსავლის მერვედ ნაწილის აღების მაგივრად, ოსმალებს მიაქვთ ნახევარი ნაწილი მოსავლისა. ასეთ მდგომარეობის რაიმე შალამოს დასადებათ ლორის ნაწილში მცხოვრებ რუსი გლეხობა სთხოვს საქ. რესპუბლიკის მთავრობას—დაარსონ ხსენებულ რაიონში რუსეთის გლეხთა საზოგადოება. საქართველოს მთავრობას და რუსთა ეროვ. საბჭოს ისინი მიმართავენ თხოვნით დაიცვან ასეთი უბედურებისაგან და მიიღონ შესაფერი ზომები ასეთ თვითნებობის და უსამართლობის ასალაგმავათ. თავის მხრით პირდებიან სახელმწიფოს დიდ დახმარებას, რომელიც უზრუნველ ყოფს ჭეშმარიტ დემოკრატ. წყობილების განმტკიცებას.

— 19 სექტემბერს დაბრუნდა თბილისში საგანგებო რაზმი, რომელიც ექვსი თვის განმავლობაში თავგამოდებით იცავდა ოზურგეთისა და სოხუმის რაიონებს ოსმალთა ასკერებისაგან და ბრბოებისაგან. რაზმს სასახლესთან შეეგებენ სახალხო გვარდიის შტაბის წევრები.

— **საზავო მოლაპარაკება**. თბილისში ჩამოვიდენ ინგუშების, ოსების და ჩეჩენთა ყუბანის ყაზახების წარმომად. 60 კაცამდე. ისინი მოლაპარაკებას მართავენ ცენტრალურ სახელმწიფოთა წარმომადგენლებთან. ამ დღეებში გერმანიის დელეგაციის წინადადებით შესდგება შეერთებული სხდომა საერთაშორისო დამოკიდებულების გამოსარკვევათ.

— **მედიკამენტები ქუთაისისათვის**. თანახმათ ქუთაისის ქალაქის გამგეობის შუამდგომლობისა, ქალაქთა კავშირმა მისცა ქუთაისის ქალაქის გამგეობის წევრს მოსიძეს 30 ფუთამდე სხვა და სხვა წამლეულობა ქუთაისის ქალაქის აფთიაქების საჭიროებისათვის. ამავე კავშირმა ხსენებულ ქალაქის გამგეობას მისცა ქალაქის ტელეფონის სადგურისათვის საჭირო მასალები და იარაღები.

— **ბოროტ—მოქმედებანი**. ამ ჟამათ სარწმუნო პირების გადმოცემით მრავალი საწყობებიდან როგორც თბილისში, ისე სხვა ქალაქებში ხდება ბოროტ-მოქმედება სახელმწიფო ქონების ძარცვა გლეჯა. ასეთი ამბები ჩვენამდე მოსული ცნობებით ხდება ქუთაისის მიმწოდებელ კომიტეტის საწყობშიაც. საჭიროა მიექცეს ამ გარემოებას ყურადღება.

— **კომიტეტის გაძარცვა**. ქუთაისის გუბერნიის კომისარი ჩხიკვიშვილი დეპეშით ატყობინებს შინაგან საქმეთა მინისტრს, რომ საგუბერნიო სასურსათო კომიტეტის გაძარცვის გამო შევიპყრე და ციხეში მოვათავსე კომიტეტის ხაზინადარი მესხი, წევრი გამგეობისა კოპაძე, მდივანი ხანთაძე და მსახური წულეისკირი, რომელთაც ბრალდებათ გაძარცვაში მონაწილეობის მიღება. სხვების ვინაობა გამოურკვეველია.

— **სიკვდილით დასჯა**. ქუთაისის გუბერნიის კომისარი ჩხიკვიშვილი დეპეშით აცნობებს შინაგან საქმეთა მინისტრს შემდეგს: „სამტრედიის ტრიბუნალმა მიუსაჯა სიკვდილი შარაშიძეს. მაქვს სამხედრო მინისტრის დეპეშა განაჩენის სისრულეში მოყვანის შესახებ, მაგრამ ბრალმდებელი გელაზაროვი თქვენ მეკითხებით და თხოულობს კონფირმაციას თქვენგან. გთხოვთ მომცეთ უფლება მე კონფირმაციისა, რადგანაც ყოველგვარი რყევა ამგვარ შემთხვევებში უარყოფით შედეგებს იწვევს.

— **სომეხ-თათრების დამოკიდებულება**. ოსმალთა მთავრობა დასთანხმდა ლორისა და ბამბაკის რაიონებიდან გაიყვანოს ჯარი იმ პირობით თუ სომხის მთავრობას იქ ჯარი არ ეყოლება.

— **სწავლის ფული**. ქართ. სამუსიკო საზოგადოების გამგეობა ამით აცხადებს, რომ სამუს. სკოლაში სწავლის ფასი ინსტრუმენტებზე ლირს წლიურათ 180 მან. მხოლოდ უფროს კლასებში 250 მ. უკანასკნელთათვის გამოცდა სავალდებულოა.

ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ.

— **პური და სიმინდი**. ონიდან ქუთაისში უკანასკნელ ხანებში ჩამოიტანეს 1000 ფუთი სიმინდის ფქვილი. ფუთი სიმინდი გაყიდულა 70 მ. პური კი 140 მან.—150 მანეთად.

— მილიციის უფროსმა სულაქველიძემ სასურსათო კომიტეტის გაძარცვის გამო კიდევ დააპატიმრა შემდეგი პირები პავლე და მიხეილ ბუკუჩავები, ეკატერინა და ნადია ბოკუჩავა, სტუდენტი ბიქტორ არეშიძე, რომელიც სასურსათოში მსახურებდა, ფერშალი იპოლიტე ახალაია, აკაკი დალაქიშვილი, და აფიცერი ჩიქოვანი. წაღებული ფულიდან ნაწილი უკვე აღმოაჩინეს.

— გუბ. კომისარმა შემდეგი ბრძანება დაუგზავნა მაზრის და რაიონის კომისრებს: „გუბერნიის მოვლის დროს შევნიშნე: 1) რომ ბევრ ალაგას კომისრების კანცელარია არ არის მორთული ისე რომ მას რაიმე შთაბეჭდილების მოხდენა შეეძლოს მცხოვრებლებზე. ზოგან კომისარსაც ვერ ნახულობენ და არ იციან ვის მიმართონ; წინადადებას ვიძლევი განსაზღვროთ მუშაობის დრო 9—2 საათამდე, ან ცოტა შესწორებით, და ამ ხნის განმავლობაში კომისრები და მოსამსახურეები უნდა იყვნენ კანცელარიაში; თუ კომისარი სამსახურის გამო სადმე წავა მის ადგილზე უნდა იყვეს მაგიერი. მთხოვნელის მიღება უნდა ხდებოდეს წესრიგით და მთხოვნელი უნდა იქნას მოსმენილი გულდასმით.

2) ბევრ ადგილზე მილიცია არ სდგას თავის სიმაღლეზე, საჭიროა ამას მიექცეს ყურადღება და სხვა.

3) უნდა შეკეთდეს გზები და ხიდები, რომელიც დღეს აგრე მივიწყებულია. გზების შესაკეთებლად კომისრებმა უნდა გაიწვიონ ყველა მცხოვრებლები რასაკვირველია განურჩევლად წოდებისა, რადგან წოდება უკვე არ არსებობს.

4) ყურადღება უნდა მიექციეს სკოლებს, რომლებიც ბევრს ადგილას უყურადღებოთ არის მიტოვებული.

5) ყურადღება უნდა მიაქციონ იმ განაპირა დუქნებს სადაც თავს იყრიან ახალგაზდები და ქეიფ ბანქოს თამაშში ატარებენ დროს. შენიშნული დუქნების დაკეტვის შესახებ მოხსენებით უნდა წარმომიდგეთ მე, ან მაზრის კომისარს.

6) ხშირათ კომისარი თავდასხმის ადგილზე მაშინ მიდის როდესაც მოისურვება, წინადადებას ვიძლევი ასეთ შემთხვევის დროს სასწრაფოთ გაემართოს ბოროტ მოქმედების ადგილს კომისარი რომელიც რამდენიმე შემთხვევას გაუშვებს ხელიდან და ბოროტმოქმედს ვერ აღმოაჩენს, ადგილიდან დათხოვნილ იქნება და მიეცემა პასუხის-გებაში.

7) წინადადება ეძლევა ყველა კომისრებს და მილიციის უფროსებს საქმე ქართულათ აწარმოონ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც მიმართვა იქნება სასამართლოსადმი, ან გამომძიებელთან.

ᲓᲔᲞᲔᲨᲔᲑᲘ.

საღამოს ბიულეტენი, 19 სექტემბრისა.

ლონდონი. 17 სექტ. გუშინ გაიხსნა მუშათა კავშირის თათბირი. თავმჯდომარეობდა გენდერსონი, საფრანგეთ-ბელგიის პროფესიონალურ კავშირთა წარმომადგენლები ხიუგან-ლონგეტი, თომა ჟელინჰაუზი და მერსენიე. ამერიკის წარმომადგენლები ჰომპერსი და ფრეიბურგე; იტალიის—ოსტრო, ბრიტანეთის—გოსილნი და გიურნინი.

— მოსკოვიდან გვატყობინებენ, რომ არხანგელის ბოლშევიკები დამარცხდენ და დამფრთხალნი გარბიან, ოფიცრები უერთდებიან ინგლისელებს.

პარიზი. 19—9. სენკვენტინის რაიონში ფრანგებმა წინ წაიწიეს და რამოდენიმე ადგილი დაიკავეს, იერიშით დაიკავეს კასტრი და მივიდენ სამხრეთით ბენემდე. გერმანელების კონტრ-იერიშები უშედეგოთ ჩატარდენ. ფრანგებმა 100 ტყვე წაიყვანეს.

გერმანიის რადიოს ცნობა. უკრაინის მინისტრთა საბჭომ პროტესტი განაცხადა ბოლშევიკების ჰხეცობის შესახებ რუსეთში. პროტესტის ტექსტი ყველა სახელმწიფოებს ეცნობება.

— ყირიმის მთავრობა მთელი თავისი შემადგენლობით გადადგა. მიზეზია უკრაინასთან გამწვავებული დამოკიდებულება. ამ დღეებში შესდგება მემარცხენე მიმართულების მთავრობა.

— დონის ოლქიდან მხოლოთ ივლისის განმავლობაში გატანილია უკრაინაში 25 მილიონის ხანოვაგე და სხვა საქონელი.

ბერლინი. 17 სექტემბერი. „ნორდდეიტშე—ალგემეინე—ცეიტუნგმა“ 15 სექტემბერს მოათავსა წერილი ავსტრიის სამშვიდობო წინადადებათა შესახებ, რომელშიდაც ამბობს, რომ ყველა სახელმწიფოთა მიმართ გამოქვეყნებული ნოტა ავსტრიის მთავრობისა არის ზედმეტი საბუთი იმისა, რომ გერმანიის ხალხს აქვს ზავის გულწრფელი სურვილი. ცხადია, რომ მოკავშირეთა ნაბიჯი არა მარტო პოულობს გერმანიის თანაგრძნობას, არამედ სავსებით შეესაბამება მისი სულიერ[illegible] ის აწარმოებდა ბრძოლას [illegible] სახელმწიფო[illegible] დღეოთ. თუ ჩვენ კიდევ ვეჭვობ[illegible] ცდის ნაყოფიერებაში, ეს მხოლოთ [illegible]ტომ, რომ ჩვენ ბევრჯერ გაგვიარ[illegible] ყოფთ ყოველმა ცდამ, როდესაც [illegible] გვინდოდა სამშვიდობო მოლაპარაკ[illegible] შეგვეწყვიტა ევროპის განმანადგურებ[illegible] ომი.

ᲞᲐᲢᲐᲠᲐ ᲐᲛᲑᲔᲑᲘ.

— რუსეთიდან მოსული გაზე[illegible] ცნობით ამ მოკლე დროში მოსალო[illegible] ლია პეტროგრადის აღება ან[illegible] ფრანგების მიერ (!).

— მრავალი ინტელიგენტი, პრ[illegible] სორი და სხვა ასეთი „ბურჟუა“ [illegible] როგრადში სტოვებენ რუსის [illegible] რდომობას და გერმანიის ქვეშევ[illegible] მათ ირიცხავენ თავს. ამის შემდეგ [illegible]ნი სცილდებიან პეტროგრადს.

— ვოლოგდის გუბერნიაში [illegible] გაწვეულია ბოლშევიკების მიერ [illegible] 17 წლიდან 45-მდე. განსაკუთრ[illegible] ეტანებიან „ბურჟუებს“, რომლე[illegible] თხრილებში ამუშავებენ.

— ბოლშევიკებმა დაიჭირეს ცნობ[illegible] პოლიტიკური მოღვაწე და პროფეს[illegible] ა. ს. პოსტნიკოვი. ის მოსკოვში [illegible] ზავნეს.

— საფრანგეთს დაუხარჯავს ამ [illegible] 147 მილიარდი ფრანკი.

— გვაცნობებენ რომ მოკავშირე[illegible] გამოაქვეყნებენ ახალ სენსაციურ გან[illegible] დებას ომის შესახებ,

ᲐᲓᲔᲠᲑᲔᲘᲯᲐᲜᲨᲘ.

— ღვინის მოსავალი ადერბეიჯ[illegible] წელს კარგია. გირვანქა ყურძენი [illegible] ჯაში 1 მ. 50 კ. ფასობს.

— მუსულმანთა ჯარების უფრ[illegible] ბრძანება გასცა, რომლითაც კატ[illegible] რეგულათ აკრძალულია რუსული [illegible] ხედრო ფორმის ტარება ადერბეიჯ[illegible] რესპუბლიკაში. ამ ბრძანების შეუს[illegible] ლებლობისათვის შემოღებულია მკა[illegible] სასჯელი.

— განჯაში ამ ჟამათ ბევრი [illegible] ინგლისელია ბაქოს ფრონტიდან ჩა[illegible] ვანილი. ინგლისელებს „შტატსკი“ ნისამოსი აცვიათ. ყველა ისინი მო[illegible] სებულია ადგილობრივ ციხეში და ძლ[illegible] სასტიკათ ეპყრობიან. მათთან შის[illegible] ნება არავის არა აქვს.

— ყაზახის მაზრაში ხოლერამ [illegible] თავი.

— ბაქოსაკენ მიმავალ ოსმალთა [illegible] ლონებს განჯაში დიდი ოვაციე[illegible] ხვდებოდენ.

— დონის ყაზახთა ყრილობამ და[illegible] გინა გაუგზავნოს ფრონტზე მდგარ [illegible] ზახობას შემდეგი: დაიკავეთ ფრონ[illegible] ბოგუჩარ—ყალაჩი—ნოვოხოპირსკი—ც[illegible] ცინი. ეს საჭიროა ჩვენი საზღვრ[illegible] დასაცავათ, ვინც არ დაექვემდებარ[illegible] ამ ბრძანებას ისინი, პასუხს აგებენ [illegible] ხედრო კანონების მიხედვით.

ᲡᲐᲛᲐᲰᲛᲐᲓᲘᲐᲜᲝ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚ[illegible]

ყველამ ვუწყით, რომ ბათომის [illegible] კარგვაში სამაჰმადიანო საქართველ[illegible] დიდი როლი ითამაშა. ჩვენი მოძ[illegible] გაბრიყვებულნი თავისი ბეგებით, საქარ[illegible] ველოს წინააღმდეგ ამხედრდენ და [illegible] სერთო სამშობლოს მთლიანობას [illegible] ვარი ჩასცეს... მათ ეგონათ, რომ [illegible] მალთა აჭარაში შემოსვლით, მთელ[illegible] ლა უფლება აჭარლების ხელში გად[illegible] დოდა, ისინი იქნებოდნენ გამგენი [illegible] ქვეყნისა... და აკი ჯემალბეგ ხიმშია[illegible] ლიც სასოებდა ბათომის ფაშობის [illegible] ბას და აჭარასა ზედა გამეფებას. მაგ[illegible] მოსტყუვდნენ გულუბრყვილონი. აჭ[illegible] ხალხმა თავისუფლების მაგიერ მო[illegible] მიიღო, ჯემალბეგ ხიმშიაშვილი კი [illegible] სი ღენერლის ჩინით (ოსმალთა წყალ[illegible] იყო) დღეს ბათომის კაფეების და [illegible] ტორანების ფაშათ არის გამოცხად[illegible] ლი. ოსმალთა შემოსვლის პირველ[illegible] დღეებში მოტყუებულ მოძმეთ დიდ[illegible] მაყოფილება დაეტყოთ... მათ ვერ [illegible] ლეს ის, რასაც ელოდნენ, ე. ი. ვერ [illegible] იღეს თვითმართველობა. ბათომი [illegible] მალთა ადმინისტრაციით და პოლ[illegible] ჟანდარმერიით გაივსო, ოსმალთა [illegible] ჯარი აჭარის სიმინდმა გამოჰკვება[illegible] მათი არმია აჭარელთა შვილებით [illegible] შევსებულიყო... და ეგონათ[illegible] ახალ ბატონთა მათრახის ქვეშ და [illegible] მად განიცდიდა აზიელ ბარბაროსთა[illegible] თზე გამეფებას.. პროტესტი ნელი [illegible] ჯერ და სუსტი, მაგრამ პროტესტი [illegible] დღითი დღე იზრდებოდა და ოდეს [illegible] მალთა მთავრობამ გადასწყვიტა [illegible] ში მობილიზაცია გამოეცხადებინა,

პროტესტი ძლიერ ამოძახილად გარდაიქცა ძალმომრეობის წინაამდეგ და ამ ამოძახილის შედეგი იყო ის, რომ დღეს აჭარელთა შვილები სირიის, ან მესოპოტამიის მწირ მიდამოებში არ ლაფავენ სულს.

ვინც ბათომში იყო ოსმალთა შემოსვლის დროს, ის უფრო ძლიერად იგრძნობდა იმას, თუ რაოდენ ტანჯვას განიცდიან აჭარლები. ბათომის ინტელიგენტი აჭარლები მხნედ მუშაობდნენ პირობების გასაუმჯობესებლად და ყოველ ღონისძიებას ხმარობდნენ, რომ ბრესტ-ლიტოვსკის ხელშეკრულების დედა აზრი ხალხისათვის ჩაეგონებინათ. აჭარლები სოფლებიდან ხშირათ დადიოდნენ ბათომში ვ. ყ—თან და სხვებთან და სცდილობდნენ, რომ ზემოდ დასახელებული ხელშეკრულობა ცხოვრებაში გაეტარებინათ. ოსმალთა მთავრობა ჰგრძნობდა, რომ აჭარელთა გულში მისდამი მხოლოთ ზიზღი იზრდებოდა, იგი ხედავდა, რომ სწარმოებს რაღაც მუშაობა სამაჰმადიანო საქართველოს გარშემო და აკი კიდევაც იმიტომ მხნედ აამუშავა თავისი აგენტები, რომ ხელში ჩაეგდო ამ დიადი საქმის მოთავენი. და თავისიც გაიტანა. მემედ-ბეგ აბაშიძე, ხასან ლორთქიფანიძე, ჯემალ კიკავა—აი პირნი რომელნიც ოსმალთა მთავრობამ ამისთანა მუშაობისათვის ციხით დააჯილდოვა და თუ არ ვსცდებით, არაბეთში უნდა გადაესახლებინა.

მაგრამ მაჰმადიან ქართველებში ერთხელ გადასროლილმა სიტყვამ სიმართლისამ ნაყოფი გამოიღო და, მიუხედავათ ამისა, რომ მათი მოთავენი ტრაპიზონის ციხეში სიმშილით იხოცებოდნენ, დიახ, მიუხედავათ ამისა, თვით ხალხმაც მოითხოვა რეფერენდუმი, თვით ხალხმა ისურვა სამართალი.. ოსმალეთის მთავრობაც, რომ სხვა სახელმწიფოთა თვალში თავი არ გაებათილებინა თავისებურ რეფერენდუმს ახდენს. იგი არტყამს ალყას ბათომს, აჭარის სოფლებში ჯარის ნაწილებს აგზავნის და ამ რიგათ იძულებით თავისთვის სასარგებლო კენჭებს აგროვებს. რასაკვირველია ოსმალეთის მთავრობის ასეთი მოქმედება მხოლოთ პროტესტს გამოიწვევდა ყველა მხრიდან და ევრეც მოხდა. გერმანიის და საქართველოს მთავრობებმა დიდი უკმაყოფილება გამოაცხადეს გასაოცარ რეფერენდუმის მოხდენისათვის და იგი უკანონოდ ჩასთვალეს, მაგრამ, მიუხედავათ ამისა, ბათომის ვილაიეტის ვალიმ მილოცვის დეპეშა გაუგზავნა სულთანს ბათომის, ყარსის და არდაგანის ოლქების სამუდამოთ შემოერთებისათვის.

ოსმალეთის ასეთმა ძალადობამ ზიზღი თვით ქართველ მაჰმადიანებშიაც გამოიწვია და უფრო დიდი უფსკრული გასთხარა სამაჰმადიანო საქართველოსა და ოსმალეთს შორის. და აი მოწინავე პირები მოძმეთა ჩვენთა სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს აარსებენ. ქართველი საზოგადოება, რომელიც ყოველთვის ყურადღებით ეპყრობოდა მაჰმადიან-ქართველთა საკითხს, სიხარულით მიეგებება ამ კომიტეტის მოწოდებას ქართველ მაჰმადებიანისადმი... რასაკვირველია, სამაჰმადიანო საქართველოს განთავისუფლება ოსმალთა კლანჭებიდან, ეს იქნება პირველი ნაბიჯი საქართველოს გაერთიანებისაკენ გადადგმული, ეს იქნება ვარსკვლავი წინამორბედი მთლიან საქართველოს შექმნისა.. ეკონომიურად და კულტურულ-პოლიტიკურად ერთმანეთთან დაკავშირებულნი საერთო სახელმწიფოებრივ ჭაპანს ერთად გასწევენ... ჩვენ არ შეგვიძლია თანაგრძნობა არ გამოვუცხადოთ და საქმის კეთილად სვლა არ ვუსურვოთ განმათავისუფლებელ კომიტეტს ამისთანა მნიშვნელოვანი ნაბიჯის გადადგმისათვის. ჩვენი უღრმესი სურვილი ის არის, რომ თავისუფალ სამაჰმადიანო საქართველოს ბატონ-პატრონათ თვით ქართველი მაჰმადიანობა გახდეს. ის გზა, რომელზედაც მოუხდება სვლა ამ კომიტეტს, ნარეკლით არის მოცული, მაგრამ საქმისადმი სიყვარული და ენერგიით აღსავსე შრომა კარგს ნაყოფს გამოიღებენ და ერთხელ დაწყებულ საქმეს კეთილად დააგვირგვინებენ. თავისუფალი სამაჰმადიანო საქართველო და თავისუფალ საქრისტიანო საქართველო ორგანიულად ისევ ერთმანეთს შეუთვისდებიან, ძველებურად ისევ ისევ ხელი-ხელს მისცემენ და საერთო დედის კალთას მათ ველარავინ მოსწყვეტს, საერთო დედის ძუძუს მათ ვერავინ დააშორებს და მთლიანი საქართველო, გაერთიანებული საქართველო მოწყვილედ წარსდგება კაცობრიობის წინაშე.

ამ იმედით გამსჭვალულნი ვუსურვებთ კომიტეტს სრულს გამარჯვებას და ნაყოფიერ მუშაობას და მათთან ერთად ჩვენც ვღაღადებთ:

გაუმარჯოს სამუსულმანო საქართველოს განმათავისუფლებელ კომიტეტს.

გაუმარჯოს თავისუფალ სამუსულმანო საქართველოს!

ქუტუ.

საუბარი პროფესორ ცუგმაიერთან.

გერმანიის დელეგაციის საიმფორმაციო ბიუროს თავმჯდომარემ პროფესორმა ცუგმაიერმა გუშინ ჩვენი გაზეთის თანამშრომელს სხვა და სხვა პოლიტიკურ საკითხთა შესახებ გადასცა შემდეგი:

ქალ. ბაქო და ნავთი.

ბაქოს აღება, რასაც ჩვენ ყოველ დღე მოველოდით, მით არის უპირველეს ყოვლისა გასახარელი, რომ ჩვენ გვიქნება საშუალება ახლო მომავალში იქიდან ნავთი მოვიტანოთ. სრულიად არ არის საჭირო სიტყვა გავაგრძელოთ იმის შესახებ, თუ რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ გარემოებას სახელმწიფოს ცხოვრებისათვის. როგორც, თქვენც უთუოდ იცით, ბაქოში მიემგზავრება გერმანული ეგრეთ წოდებული სამხედრო სამეურნეო—ტეხნიკური დელეგაცია, რომლის მოვალეობას შეადგენს ხელი შეუწყოს ბაქოდან აქ ნავთის მოტანის საქმეს. ეხლა ამ ცნობას შემიძლია ისიც დაუმატო, რომ დელეგაციის თავმჯდომარედ დაინიშნა ფონ. დერ. გორცი, შვილი ცნობილი ფონ-დერ-გოლც ფაშისა, პიროვნება გამოცდილი და ენერგიული. ფონ-დერ-გოლცის თავმჯდომარედ დანიშვნა კიდეც უფრო გვიძლიერებს იმედს იმისას, რომ ამ მხრით საქართველოს რესპუბლიკის მდგომარეობა მალე მოწესრიგდება.

იმის შესახებ, თუ რა ბედი მოელის ბაქოს მომავალში, უკეთ რომ ვსთქვათ, ვისი იქნება ის, უნდა განვაცხადოთ, რომ ეს უმთავრესად ოსმალეთის, თვით ადერბეიჯანის და რუსეთისაგან გადასაწყვეტი საკითხია.

ბრესტ-ლიტოვის ხელშეკრულების დამატება.

„Кавказское Слово"-ს № 198-ში მოჰყავს გაზეთ Одесскій Листокъ-იდან დამატებანი ბრესტ-ლიტოვის ხელშეკრულებისა. რათა ბუნდოვანათ გამოთქმული აზრი ნათელ იქნეს, ჩვენ უნდა მოგახსენოთ, რომ ის ადგილი, რომელიც ეხება რუსეთსა და რუსეთისაგან განთავისუფლებულ—გამოყოფილ სახელმწიფოთა შორის ურთიერთობას უნდა იქნეს ასე გაგებული: გერმანია მოვალედ რაცხს თავს აღიაროს, რომ არ გაერთოს რუსეთის შინაურ საქმეებში, მხოლოდ ეს სრულიადაც არ ნიშნავს იმას, ვითომც გერმანიას არა ჰქონდეს არავითარი უფლება ეკონომიურ თუ სხვა რამე კავშირით შეკრას ამა თუ იმ, ძველ რუსეთიდან გამოყოფილ ახალ სახელმწიფოებს.

საქართველო, ადერბეიჯანი და სომხეთი.

საქართველომ თვით თავისი ნებით მოიწვია გერმანია, რომელსაც მან დახმარება სთხოვა; ამიტომ, რასაკვირველია, ცხადი უნდა იყოს, რომ გერმანიას ყოველი ღონე უნდა ეხმარა, რათა რუსეთს ეცნო საქართველოს დამოუკიდებლობა. რუსეთი, როგორც ვიცით, დიდ უარზე იდგა, მხოლოდ როგორც დღეს ვგებულობთ მას უკვე უცვნია საქართველოს დამოუკიდებლათ არსებობის უფლება. სომხეთის და ადერბეიჯანის დამოუკიდებლობა თუ ჯერ კიდევ არ არის აღიარებული რუსეთის მიერ, ამაში, რასაკვირველია, გერმანია არაფერ შუაშია, რადგანაც ადერბეიჯანის დამცველად გამოვიდა ოსმალეთი: მაშასადამე ამ უკანასკნელმა კიდევაც უნდა იზრუნოს, რომ რუსეთმა ადერბეიჯანი დამოუკიდებელ სახელმწიფოთ იცნოს. სომხეთის მდგომარეობა უფრო სხვანაირია; მას დღემდე არ მიუმართავს არავისათვის დასახმარებლათ, მაშასადამე ან თვითონ უნდა შეეცადოს თვით მოაწყოს თავის საქმე ამ მხრით, ანუ და მიმართოს ამა თუ იმ სახელმწიფოს, რათა ამ უკანასკნელმა გაუწიოს შუამდგომლობა რუსეთის წინაშე.

ბალკანეთის ფრონტი.

მაკედონიაში ამ ერთი კვირის წინეთ; თანახმად ბოლგარელების ცნობებისა, საომარი ოპერაციები გაცხოველდა. მხოლოდ მას შემდეგ არავითარი ცნობები ჯერ არ მოსულა, და ეს ფრონტი დარჩა ისეთივე „მკვდარ" ფრონტათ, როგორიც ის ამოდენ ხანს იყო.

დასავლეთის ფრონტი.

საფრანგეთის ფრონტზე ახალი, საყურადღებო არა ხდება რა ამ ჟამად. დიდი შეტევა ინგლისელ-ფრანგებისა თან და თან სუსტდება. რამოდენიმე დღის წინეთ სანმიელთან ამერიკელებმა სცადეს შეტევის გაძლიერება, მაგრამ, როგორც სჩანს, უნაყოფო შედეგი მოჰყვა მათ მოქმედებას. ყოველ შემთხვევაში ამ „პუნქტზე" რაიმე დიდი ბრძოლის შესახებ არაფერი აღარ იწერება.

სპარსეთის ფრონტი.

ოსმალეთის წინსვლა სპარსეთში მეტად კარგად მიმდინარეობს. ოსმალეთის ჯარი მიესწრაფის კაზვინისაკენ, ტურფა ჩაი, მიანე, სელენჯით. ეს წინსვლა და კაზვინის ოსმალოს ჯარის მიერ დაკავება დიდ საფრთხეს უმზადებს ინგლისს, რადგანაც ამით მათ ეკვრის უკან დასახევი გზა. საკმარისია რუქას დახედოთ, რომ ამ სიტყვების სრულ სიმართლეში დარწმუნდეთ.

„ს. რ."

კ ა ნ ო ნ ი

საქართველოს რესპუბლიკის დროშისა.

1. საქართველოს რესპუბლიკას აქვს თავისი დროშა სამფეროვანი: წითლის (შინდის ფერის) შავის და თეთრის ფერისა.

2. დროშას შეადგენს: თეთრი ბუნი თავში ბირთვითა და შუბის წვერით, ალამი წითელი, (შინდის ელფერისა) შავი და თეთრი თანასწორი ზოლებით ზემო კუთხეში ბუნთან; შავი და თეთრი ზოლები შეადგენს ალამის განის ნახევარს და სიგრძის ორ მეხუთედს.

1918 წ. სექტემბრის 10-ს.

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს თავმჯდომარე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ჟორდანია.

კ ა ნ ო ნ ი

განათლების სამინისტროს ორგანიზაციისა და შტატისა

1. დამტკიცდეს დებულება განათლების სამინისტროს ორგანიზაციისა და მისი შტატისა.

2. გადაიდოს სახელმწიფოს ხაზინიდან ამა კანონის 1 მუხლში აღნიშნული შტატის განსახორციელებლად ამა წლის ივლისის პირველიდან წლის დამლევამდე—ას სამოცდა ოთხი ათას ორასი (164,200) მანეთი.

1918 წ. სექტემბრის 6.

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს თავმჯდომარე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ჟორდანია.

დ ე ბ უ ლ ე ბ ა

განათლების სამინისტროს ორგანიზაციისა და შტატისა.

1. განათლების სამინისტროს შეადგენენ;

ა. მინისტრი, ბ. მისი ამხანაგი, გ. მინისტრის საბჭო, დ. სამინისტროს სამი განყოფილება—განყოფილება უმაღლესისა და საშუალო სკოლებისა, განყოფილება სახალხო სკოლებისა და განყოფილება საპროფესიო სკოლებისა, ე. კანცელარია თავისი შტატით.

2 მინისტრი არის მთავარი გამგე განათლების სამინისტროსი და მას ევალება ზედამხედველობა და მთავარი ხელმძღვანელობა ყოველგვარ სკოლისა კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში.

3. მინისტრის ამხანაგი არის უახლოესი თანაშემწე მინისტრისა და ასრულებს მისს თანამდებობას მის სხვაგან ყოფნისა ანუ ავადმყოფობის დროს.

მინისტრის საბჭო

4. მინისტრის საბჭოს შეადგენენ მინისტრის თავმჯდომარეობით—მინისტრის ამხანაგი, სამი განყოფილების მთავარი გამგეები, კანცელარიის დირექტორი, თითო წარმომადგენელი უნივერსიტეტისა, საქალაქო და საერობო თვითმართველობათა კავშირისა, აგრეთვე მასწავლებელთა კავშირისა და ის სპეციალისტები, რომელთა მოწვევასაც საჭიროდ დაინახავს მინისტრი.

შენიშვნა: 1. მინისტრი, მისი ამხანაგი სამი განყოფილების მთავარ გამგეები და კანცელარიის დირექტორი არავითარ დამატებით სასყიდელს არ მიიღებენ საბჭოს წევრობისათვის.

II საბჭოს სხვა წევრს მუდმივსა თუ განსაკუთრებული შემთხვევისათვის მოწვეულს სხდომაზე დასწრებისათვის, მიეცემა მინისტრის მიერ განსაზღვრული სასყიდელი.

5. მინისტრის საბჭოს ევალება—განსახილველად:

ა. საერთო ყოველწლიური ხარჯთაღრიცხვა სამინისტროსი.

ბ. ყოველწლიური ანგარიში, როგორც სამინისტროს ცენტრალურ დაწესებულებისა, აგრეთვე ყველა სასწავლო და სამეცნიერო დაწესებულების, რომლებიც სამინისტროს განკარგულებაშია:

გ. საქმე და მოსაზრება, რომელიც მოითხოვს ან ახალ დაწესებულების დაარსებას ან მართვა გამგეობის სხვა და სხვა ნაწილის არსებითს ცვლილებას;

დ. კანონების შესწორება, განმარტება დამატება და გაუქმება.

ე. ახალ სკოლების მოწყობა და დაარსება;

ვ. სამეურნეო საქმე, რომლის გადაწყვეტა აღემატება განათლების სამინისტროს ხელქვეით პირთა და დაწესებულების უფლებას.

ზ. საქმე, რომელიც შეეხება სკოლების შინაგან წესწყობილებას და შინაგან მართვა-გამგეობას.

ჱ. საქმე, რომელიც აღიძვრის სამინისტროს საჩივრით კერძო პირისა ან დაწესებულების წინაამდეგ ან არა და კერძო პირისა ან დაწესებულების საჩივრით სამინისტროს წინაამდეგ;

თ. საერთოდ ყოველი საქმე, რომელსაც მიიჩნევს საჭიროდ მინისტრი, რომ საბჭომ განიხილოს.

სახალხო სკოლების განყოფილება.

6. სახალხო სკოლების განყოფილების სათავეში სდგას მთავარი გამგე სახალხო სკოლებისა.

7. ამ განყოფილების მთავარ გამგეს ევალება ყოველი საქმე, რომელიც შეეხება სახალხო სკოლებს კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში.

ა. შემუშავება და შედგენა სახალხო სკოლების ხარჯთ აღრიცხვისა.

ბ. სახალხო სკოლების ადმინისტრატიული რევიზია.

გ. სახალხო სკოლების პედაგოგიური რევიზია.

დ. წარმოდგენა მოსაზრებისა სახალხო სკოლების რეორგანიზაციისა.

განყოფილება უმაღლეს და საშუალო სკოლებისა.

8. უმაღლეს და საშუალო სკოლების განყოფილების სათავეში სდგას სკოლების მთავარი-გამგე.

9. ამ განყოფილების მთავარ გამგეს ევალება ყოველი საქმე, რომელიც შეეხება უმაღლეს და საშუალო სკოლებს კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში.

ა. შემუშავება საშუალო სკოლების ხარჯთ-აღრიცხვისა.

ბ. უმაღლეს სკოლების სამეურნეო რევიზია და საშუალო სკოლების ადმინისტრატიული რევიზია.

გ. საშუალო სკოლების პედაგოგიური რევიზია.

დ. წარმოდგენა მოსაზრებებისა საშუალო სკოლების რეორგანიზაციისა.

ე. შემუშავება პროექტებისა ახალ საშუალო სკოლათა მოწყობისა და დაარსებისა.

განყოფილება საპროფესიო სკოლებისა.

10. საპროფესიო სკოლების სათავეში სდგას მთავარი-გამგე ამ სკოლებისა.

11. ამ განყოფილების მთავარ გამგეს ევალება ყოველი საქმე, რომელიც შეეხება, საპროფესიო სკოლებს კანონით განსაზღვრულ ფარგლებში.

ა. შემუშავება და შედგენა საპროფესიო სკოლების ხარჯთ-აღრიცხვისა.

ბ. საპროფესიო სკოლების ადმინისტრატიული რევიზია.

გ. საპროფესიო სკოლების პედაგოგიური რევიზია.

დ. წარმოდგენა მოსაზრებისა საპროფესიო სკოლების რეორგანიზაციისა.

ე. შემუშავება პროექტებისა ახალ საპროფესიო სკოლების მოწყობისა და დაარსებისა.

წესი სამინისტროს მოხელეთა გამწესებისა და დათხოვნისა.

1. განყოფილების მთავარ გამგეს და კანცელარიის დირექტორს და მინისტრის მდივანს დანიშნავს და დაითხოვს სამსახურიდან მინისტრი.

2. კანცელარიის დანარჩენმოხელეთა დანიშვნის და დათხოვნის, აგრეთვე საერთო საქმის წარმოების წესი განსაზღვრული იქნება ინსტრუქციით, რომელსაც ამტკიცებს მინისტრი.

1918 წ. სექტემბრის 6.

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს თავმჯდომარე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე ნ. ჟორდანია.

შრომის სამინისტროს საყოველთაო განკარგულება 18 ენკენ. 1918 წ.

შრომის სამინისტრო ამით საყოველთაოდ აცხადებს, რომ ახალსა და ძველის სტილით დღესასწაულთა უქმობის საკითხის გადასაწყვეტად, მთავრობის დადგენილებისამებრ შესდგაყველაუწყებას წარმომადგენელთა კომისია, ეკლესიის წარმომადგენელთა მონაწილეობით. ამ კომისიის მუშაობის დამთავრებამდე ცხადდება: შობამდე დღესასწაულებად ითვლება შემდეგი უქმე დღეები, როდესაც მუშაობა არ უნდა სწარმოებდეს:

1) შობა ყოვლად წმიდისა ღვთისმშობლისა 21 ენკენისთვეს (ძველი სტ. 8 ენკენისთვეს).

2) ჯვართ-ამაღლება 27 ენკენისთვეს (ძვ. სტ. 14 ენკენისთვეს).

3) ღვთისმშობლის ტაძრათ მიყვანება 4 დეკემბერს (ძველი სტ. 21 ნოემბერს.)

ის პირნი, დაწესებულებანი და უწყებანი, რომელთაც 8 და 14 ენკენისთვე ახალი სტილით იუქმეს, ვალდებულნი არიან 21 და 27 ენკენისთვეს იმუშაონ.

შრომის მინისტრის ამხანაგი ერაძე.

საქმეთა მმართველი ნ. ახმეტელი.

ნ. წულუკიძის გასამართლება.

(სტენოგრაფიული ანგარიში. იხ. „შრომა" № 31).

ბებურიშვ: ავტომობილის კარი გაიღო და ისე გადმოვიდა თუ ზევიდან გადმოხტა?

მარ. გობეჩია: ზევიდან გადმოხტა.

ბებურიშვ: ხომ არ შეგიმჩნევიათ მისი არანორმალური მდგომარეობა?

მარ. გობეჩია: არა, არა. როდესაც ავტომობილიდან გადმოხტა, მეგონა, ჩემ ძმებს ელაპარაკება მეთქი.

ბებურიშვ: თქვენ ძმებს: იოსებსა და ვლადიმერს ხომ პასუხი არა მიუცია—რა?

მარ. გობეჩია: არა, არა უთქვამთ—რა.

ბრალმდ: როდესაც თქვენი ძმები მოუახლოვდნენ ფანჯარას, თქვენ ხომ არ გაგიფრთხილებიათ, რომ წულუკიძე გაჯავრებულია და სჯობიან თავი მოარიდონ?

მარ. გობეჩია: არა.

ბრალმდ: თქვენ და დედათქვენი ხომ არავის გაუფრთხილებიხართ?

მარ. გობეჩია: არა.

ბრალმდ: თქვენთან შეხვედრის დროს რა შთაბეჭდილება მოახდინა წულუკიძემ იმ ხანებში? ის დაწყნარებული იყო, თუ ყოველთვის რაღაცაზე აღელვებული?

მარ. გობეჩია: ჩემთან ყოველთვის დამშვიდებული იყო.

ბრალმდ: მაშასადამე, რაც ხანი თქვენ იმ ბინაზე ცხოვრობდით, თქვენზე არ მოუხდენია ისეთი შთაბეჭდილება, რომ ის არა ნორმალურია?

მარ. გობეჩია: არა.

ბრალმდ; მაშ თქვენზე არ მოუხდენია ისეთი შთაბეჭდილება, რომ თქვენი გადახუნა უნდოდა იქიდან, ძალით გადახიზვნა?

მარ. გობეჩია; არ ვიცი, არ გამიგონია.

პოტებნია: თქვენთან ერთად ცხოვრობდა მინადორა გვაზავა?

მარ. გობეჩია: დიახ, ჩვენთან ცხოვრობდა.

პოტებნია: სახელდობრ. ვისთან და სად?

მარ გობეჩია: ჩვენთან იყო, მაგრამ ცხოვრებით დიდიას ოთახში ცხოვრობდა.

პოტებნია: რით ირჩენდა თავს?

მარ. გობეჩია: მკერავი ქალია. ჩვენცა და დიდიასაც ის უკერავდა ტანისამოსს.

პოტებნია: ხომ არ გაგიგონიათ, რომ მინადორა გვაზავას უნდოდა თქვენი ძმების გაფრთხილება, არ ევლოდ იმ სახლში.

მარ. გობეჩია: ეს იყო მკვლელობის წინ.

პოტებნია: აკი გკითხეს ამის შესახებ და თქვენ კი უარყოფით უპასუხეთ, რომ არ გაგიგონიათ?

მარ. გობეჩია: მე არ მჯეროდა.

პოტებნია: მინადორა რად წავიდა გასაფრთხილებლად?

მარ. გობეჩია: იმიტომ, რომ ამბობდა მე გავიგონე, რომ ემუქრებოდა ჩემს ძმებსა და აბაკელიასო.

პოტებნია: თქვენ გაგზავნეთ და თავისით წავიდა?

მარ. გობეჩია: თავისით წავიდა.

პოტებნია: თქვენ როდის გაიგეთ ეს: მკვლელობამდე თუ შემდეგ?

მარ. გობეჩია: მკვლელობამდე.

პოტებნია: ასე რომ გვაზავამ თქვენ გაგაფრთხილათ, მაგრამ თქვენ მაინც არა გჯეროდათ?

მარ. გობეჩია: არ მჯეროდა.

პოტებნია: გითხრათ გვაზავამ, რო გასაფრთხილებლად მიდის?

მარ. გობეჩია: . . . . . გოლოვინის პროსპექტით წავიდა, რომ გაეფრთხილებინა.

თავმჯდ: ის როდის შეიტყვეთ, რომ გოლოვინის პროსპექტით წავიდა?

მარ. გობეჩია: მკვლელობის შემდეგ.

თავმჯდ: დედათქვენმაც იცოდა?

მარ. გობეჩია: დიახ, იცოდა.

თავჯდ: მაშ არ უთქვამს თქვენთვის, რად წავიდა.

მარ. გობეჩია: გვითხრა, მაგრამ ყურადღება არ მივაქციეთ.

პოტებნია: მაშ პირდაპირ ისე გითხრათ, რომ თქვენი ძმების გასაფრთხილებლად მიდის? მიზეზი არ უთქვამს?

თავჯდ: მოწმემ უკვე გიპასუხათ.

პოტებნია: როდის მობრუნდა მინადორა გვაზავა?

მარ. გობეჩია: სროლის ხმა რომ მოსმა, შემდეგ.

პოტებნია: საიდან იცით თქვენ ეს?

მარ. გობეჩია: მან მითხრა, რომ ბარიათინსკის ქუჩაზე უცდიდა ძმებს.

პოტებნია რას უცდიდა?

მარ. გობეჩია: სანამ ისადილებდნენ.

პოტებნია: ისინი სადილობდნენ?

მარ. გობეჩია: დიახ.

პოტებნია: და როდესაც უცდიდა, თქვენი ძმა იქ იყო? (არ ისმის). ხომ არ გახსოვთ, რა რიცხვში მისცეს სახლის ქირა?

მარ. გობეჩია: არ ვიცი.

პოტებნია: არც ის იცით, რომელ რიცხვამდე იყო ქირა გადახდილი?

მარ. გობეჩია: არც ეგ ვიცი.

პოტებნია: თვე გათავდა თუ არა, რომლისაც ქირა იყო გადახდილი?

მარ. გობეჩია: არა, არ იყო გათავებული.

პოტებნია: რომელ საათზე მოხდა მკვლელობა? მკვლელობის დროს დედა თქვენიც ფანჯარასთან იდგა?

მარ. გობეჩია: დიახ.

პოტებნია: სთქვა რამე? იყვირა?

მარ. გობეჩია: ყვიროდა: „რა ჩაიდინე"? მან მოიხედა და ყურადღება არ მოუქცევია.

თავჯდ: წულუკიძეს ესმოდა ყვირილი?

მარ. გობეჩია: დიახ.

თავჯდ: მოიხედა თუ მობრუნდა?..

მარ. გობეჩია: დედისკენ მოიხედა.

თავჯდ: თქვენ თვალს ადევნებდით? მხოლოდ მოიხედა და პირი მიიბრუნა?

მარ. გობეჩია: დიახ, მხოლოდ პირი მიიბრუნა.

თავჯდ: მაშ თქვენ თვალი გიდევნებიათ, არაფერს არ დასწვდენია მიწაზე ასაღებად?

მარ. გობეჩია: დედა ამბობს, რომ რაღაცას დაეწოდაო.

თავჯდ: გილზი აიღო?

წულუკიძე: ვერ გავიგე, რა აიღოვო? მგონი მოწმე ამბობს, რომ რაღაც აიღოვო, ასე არ არის?

მარ. გოეჩია: გილზი აიღო.

ექსპერტი: მკვლელობამდე მოასწრეს ძმებმა თქვენთან ბაასი?

მარ. გობეჩია: არა, დაგვიძახეს, კარი გააღეთ, მოვდავართო".

ექსპერტი: მეტი არა უთქვამთ-რა? მაშ თქვენ ვერ მოგისწრიათ მათი გაფრთხილება?...

თავჯდ: ბ-ნო ექსპერტო, ეგ სულ არ შეეხება ბრალდებულის სულერი მდგომარეობის გამორკვევას, ამიტომ არ შემიძლიან.....

ექსპერტი: თქვენ ამბობთ, რომ ის ყოველთვის დამშვიდებული იყოვო ბაასის დროს, იმ დღეს კი ძლიერ აღელვებული იყო, ყველას უყვიროდა, არ დაინტერესდით, რად მოხდა ასე?...

მარ. გობეჩია: ყურადღება შევაქციე, მაგრამ არ გამკვირვებია.

ექსპერტი: თქვენა სთქვით, რომ გაიგონეთ მისი წალაპარაკევი....

მარ. გობეჩია: დიახ, მან სთქვა.....

ექსპერტი: ჩვეულებრივ სახლის პატრონს ჰგავდა თუ ისეთ ადამიანს, რომელიც უცებ შემოიჭრება სახლში და ყვირის?

მარ. გობეჩია: არა, ის ჰგავდა... ის ისეთივე იყო, როგორც ყოველთვის.

ექსპერტი: მაშ ის ჩვეულებრივ დამშვიდებული კილოთი ამბობდა უშვერ სიტყვებს?

მარ. გობეჩია: დიახ.

ექსპერტი: როდესაც სამჯერ გაისროლა, ის იქვე იდგა რავდენიმე ხანს, თუ მოსცილდა ადგილს.

მარ. გობეჩია: იქ იდგა.

ექსპერტი: ხელით ან ტანის რხევით ხომ არა უნიშნებია-რა თქვენსკენ?

მარ. გობეჩია: არა.

ექსპერტი: რა უყო რევოლვერს?

მარ. გობეჩია: არ ვიცი.

ბებურიშვილი: რომელ ოთახში იყავით, როდესაც პირველად მოვიდა წულუკიძე?

მარ. გობეჩია: ჩვენსაში.

ბებურიშვილი: ორი დერეფნის ბოლოს?

მარ. გობეჩია: დიახ.

ბებურიშვილი: მაშ თქვენ იქ გესმოდათ მისი ...ძლევა-გინება და მუქარა?

მარ. გობეჩია: არა, მე მაშინ წინა ოთახში ვიყავი.

ბებურიშვილი: წინა ოთახში? მაშ თქვენ გარკვევით გესმოდათ მისი ლაპარაკი?

მარ. გობეჩია: დიახ.

ბებურიშვილი: მაშ თქვენ გაიგონეთ მისი ნათქვამი?

მარ. გობეჩია: ის ამბობდა, რომ უსათუოდ მოჰკლავს ექიმ აბაკელიასა და ძმებს.

ბებურიშვილი: ეს თქვენ გაიგონეთ?

მარ. გობეჩია: დიახ. შემდეგ მოირბინა გვაზავამ და მითხრა, რომ სიკვდილს ემუქრება ძმებს, რომ წავა გასაფრთხილებლად.

ბებურიშვილი: ძმებს ებაასებოდით ფანჯარასთან, თქვენ მაშ სულ არა გითქვამთ-რა ძმებისთვის?

მარ. გობეჩია: იმიტომ რომ მინადორა გვაზავა...

წულუკიძე: მოწმემ სთქვა, რომ შარვაშიძე წულუკიძესთან ჩამოხტაო, სხვათაშორის ოთახი სთხოვეს გობეჩიას. რატომ ფიქრობს, რომ ჩემთან ჩამოხტა შარვაშიძე, საიდან გამოჰყავს ასეთი დასკვნა?

თავჯდ: საიდან დაასკვენით, რომ წულუკიძესთან...

მარ. გობეჩია: ის არ გვიცნობდა ჩვენ; მათთან ცხოვრობდა დიდია და დიდია კი შარვაშიძის მეუღლის და გახლავთ.

თავჯდ: მოწმეს ჰგონებია, რომ ისინი დიდიასთან მივიდნენ, დიდია კი წულუკიძესთან სცხოვრობდა.

წულუკიძე: და ჩამოვიდა დასთან.

თავჯდ: შარვაშიძის და დიდიას და არის?

წულუკიძე: რაღა ჩემთან, დასთან მოვიდნენ.

ბებურიშვილი: აბაკელიას ვინ სთხოვა ოთახის დათმობა? წულუკიძემ თუ დიდიამ?

მარ. გობეჩია: მგონი დიდიამ, თუ არ მახსოვს შარვაშიძემ.

ბებურიშვილი: დიდიამ თუ შარვაშიძემ, ყოველ შემთხვევაში, წულუკიძემ კი არა?

მარ. გობეჩია: არ ვიცი.

წულუკიძე: ვინაა ის სამხედრო პირი, იქ რო ცხოვრობდა?

თავჯდ: ვინ სამხედრო პირი ცხოვრობდა იქ?

მარ. გობეჩია: ჩემი ბიძაშვილია.

წულუკიძე: მინდა გამოვარკვიო, რატომ არ უნდოდათ სახლის წიგნში ჩაწერა მოწმეს და იმ სამხედრო პირს? ყოველ დღე აწუხებდა მეეზოვე. სავალდებულო დადგენილების ძალით ყველა იქ მყოფი უნდა ჩამეწერა სახლის წიგნში, მოწმეს კი არაფრის გულისთვის არ უნდოდა ჩაწერა.

მარ. გობეჩია: ამის მსგავს არ ჰქონია სულ ადგილი; თვალით არც კი მინახავს სახლის წიგნი, არავითარი ლაპარაკი...

წულუკიძე: დედა ჩაწერილია თუ არა, მინადორა გვაზავა; მაშ როგორ მოხდა, რომ მოწმე ჩაუწერავი დარჩა?

თავჯდ: თქვენ ჩაწერილი იყავით?

მარ. გობეჩია: არ ვიცი.

წულუკიძე: აქ სულ მარიამ პავლეს ასული გობეჩიაო, ამბობენ, მინდა ვიცოდე გათხოვილია თუ გაუთხოვარი?

თავჯდ: საქმეს არ შეეხება ეგ...

ბებურიშვილი: დამოკიდებულება აქვს დედის სამოქალაქო საჩივართან...

წულუკიძე: მე იმიტომ ვკითხულობ, რომ სანიკიძეა მისი გვარი, აქ კი გობეჩიას უძახიან. კიდევ ერთი კითხვა: მოწმე ამბობს, რომ წინა ოთახში ვიყავიო, ე. ი. რომელიც განაწილების დროს შეხვდათ მათ, ის ოთახი „გავლით" ოთახია და სხვა აღარ არის იქ. პირველად სთქვა, რომ ჯერ დედის ოთახში ვიყავიო, შემდეგ კი წინა ოთახშიო, როგორ მოხვდა იქ?

თავჯდ: იმ ოთახიდან შეიძლება სხვა ოთახში გავლა?

მარ. გობეჩია: ყველა ოთახების დავლა შეიძლება ერთი ოთახიდან. სულ წინა ოთახი აბაკელიას ეჭირა... მე ჩემ საწოლ ოთახში ვიყავი...

თავჯდ: სულ რავდენი ოთახი გეჭირათ?

მარ. გობეჩია: ორი.

თავჯდ: ერთიდან მეორეში გავლა შეიძლება?

მარ. გობეჩია: შეიძლება.

თავჯდ: რიცხვი ხომ არ გახსოვთ, როდის წავიდა წულუკიძის მეუღლე?

მარ. გობეჩია: არ მახსოვს. მგონი მას შემდეგ, როდესაც სახლის ქირა მივეცით.

წულუკიძე: აი, ამბობენ, რომ ფული მივეცითო, მაშასადამე, დამტკიცებულია, ვინ ვის აძლევდა ფულს.

თავჯდ: ვინ მისცა ფული?

მარ. გობეჩია: ექიმმა აბაკელიამ.

თავჯდ: თქვენი თანადასწრებით?

მარ. გობეჩია: არა.

თავჯდ: ვისგან გაიგეთ ეს გარემოება?

მარ. გობეჩია: ექიმ აბაკელიასაგან.

თავჯდ: როდის?

მარ. გობეჩია: 20 მაისს.

(შემდეგი იქნება)

ქვა-ნახშირის სამეფოში.

დ. ტყიბული.

17 აგვისტოს ყველასათვის მოულოდნელად ძველ მაღაროებზე მომუშავე მუშებმა სამუშევარზე ხელი აუშვეს და გამოაცხადეს გაფიცვა, გაფიცვა მოედო მეორე მაღაროებსაც, არც ერთმა მუშათაგანმა არ იცოდა მიზეზი გაფიცვისა. ვისაც შეეკითხებოდი თუ რისთვის გაფიცულხართ პასუხი ერთი იყო: „რა ვიცით გაიფიცენ და ჩვენც გავიფიცეთო". საღამოს ხუთ საათზე შეიკრიბა ყველა მუშები რომ გამოიკვლიონ მიზეზი გაფიცვისა. გაფიცვის მიზეზად ასახელებენ გამგე ინჟ.. აბაშიძესთან უთანხმოებას. ეს უთანხმოება კი, როგორც კი გამოირკვა, მომხდარა შემდეგ ნიადაგზე. ერთ ჯგუფს მუშებისას აურჩევია დელეგაცია და გაუგზავნია გამგისათვის საკითხავათ—რა მიზეზია, რომ ყველა მუხლები ჩვენი წინანდელ მოთხოვნილებისა დაკმაყოფილებული არ არისო. ინჟენერს კი პასუხად შემდეგი მიუცია. თქვენა გყავთ მუშათა საბჭო და ყველა მოთხოვნილებანი და თქვენი პირ-ვარამი საბჭოს საშუალებით უნდა შეგვატყობინოთ, მე თქვენ ვერა გცნობთ მუშების წარმომადგენლათო. დელეგაცია გაბრუნებულა თუ არა მუშებისათვის უთქვამს ინჟენერი არც ჩვენა გვცნობს და არც მუშათა საბჭოსო. აბობოქრებული ხალხი გაიძახის ინჟენერი უნდა წავიდეს აქედან, ან ის ან ჩვენო. გაფიცვის მიზეზათ სხვათა შორის ასახელებენ ფულის ვადაზე მიუღებლობას, საპონისა ძაფისას და სხვას. კრებას ხელმძღვანელობას უწევს ვილაც, მუშა ორმოცაძე, რომელსაც თავი მოაქვს შეგნებულ მუშა ინტელიგენტათ. იგი აშკარა პროვოკაციას ეწევა და ამბობს, მთავრობას კი სურს ჩვენი დაკმაყოფილება, მაგრამ ინჟენერი გვიშლის ხელს. პირველი გაფიცვაც უთურმე საჭირო არ იყო და არც ეს გაფიცვა იქნებოდა საჭირო, მაგრამ ინჟინერის ბრალიაო, როდესაც ერთ მუშათაგანს სურს ილაპარაკოს, ასეთ წვრილმან მოთხოვნილობებზე და ისეთ საკითხზე, რომელიც გარკვეული არ არის, გაფიცვა დღევანდელს დროში ყოვლად შეუძლებელიაო—მას სიტყვას აწყვეტინებენ, მოითხოვენ მის გაძევებას, გაისმის ხმა:—მაგეც ინჟენერთან ერთად უნდა წავიდეს აქედანო. კრებას მეორე დღისთვის სდებენ. მეორე დღეს საერთო მიტინგზე იმუშავებენ მოთხოვნილებებს. არც ერთი მოთხოვნილება საყურადღებო არ არის, რომ გაფიცვად ღირდეს, მით უმეტეს როდესაც წინასწარ არ უცნობებიათ სადაც ჯერ არს. ამ დროს ქუთაისიდან მოდიან საგანგებო მატარებლით: გუბერნიის კომისარი, ქუთაისის მუშათა საბჭოს თავმჯდომარე ბ. ჩხიკვიშვილი, შრომის კომისარი ვ. ურუშაძე ზ. გურული და რკინის გზის წარმომადგენელი კორძაია.

მოითხოვენ მუშათა საბჭოს. შეკითხვაზე მუშათა საბჭოს ინიციატივით მოხდა გაფიცვა თუ არა საბჭო უპასუხებს—ჩვენ გაფიცვა არ გაგვიგია, იგი ჩვენს გარეშე მოხდაო. ლაპარაკობენ ყველა ჩამოსულები. რის შემდეგ მოუწოდებენ საბჭოს მან გაფიცვა სცნოს არა კანონიერად, რომ იგი მოწყობილია საქართველოს რესპუბლიკის მტერთა აგენტებით. გუბერნიის კომისარი ლაპარაკობს მთავრობის სახელით, გრ. ურატაძე ქუთაისის მუშათა პროფესიონალურ კავშირის სახელით, ზ. გურული ჭიათურისა და ყვირილის მუშათა საბჭოსა და პროფესინალურ კავშირის სახელით იგი მოითხოვს კატეგორიულად, რომ მუშები დაუყონებლივ გავიდენ სამუშევარზე. მე გამომგზავნა ჭიათურის მუშათა საბჭომ, რომ ადგილობრივ გამომერკვია რამოდენათ შეეფერება სიმართლეს ის ხმები, რომელიც დადის ტყიბულის მუშებზე. მართლა იმყოფებით რესპუბლიკის მტერთა დაქირავებულ აგენტების გავლენის ქვეშ, მართლა არ უწევთ ანგარიშს რესპუბლიკის მდგომარეობას თუ არა და სხვა. მე ვრწმუნდები, რომ ყოველივე რაც ითქვა ან დაიწერა სრული სიმართლეა და რომ ერთხელ და სამუდამოთ მოეღოს ბოლო ასეთ მდგომარეობას ჩვენ აქ ადგილობრივ მოვიწვევთ ყველა ქალაქების მუშათა საბჭოებისა და პროფესიონალურ კავშირების წარმომადგენლებს ერთგვარ კონსტრუქციის შესამუშავებლად და მის დირექტივებს უნდა დაემორჩილოთ თუ გინდათ ატაროთ პატიოსან მუშის სახელიო.

კრება ერთხმად ღებულობს წინადადებას შესწყდეს გაფიცვა. ამ დროს ცნობა მოდის, რომ ტყიბულის სადგურზე უკვე მოვიდა გერმანელების ჯარი.

არავინ არ იცის რისთვის არიან ისინი მოსული. საღამოს საერთო მიტინგია. მუშათა საბჭო წინადადებას აძლევს მუშებს განაახლონ მუშაობა. ტრიბუნაზე ადის ზ. გურული იგი დაახლოებით იმეორებს ზევით მოყვანილ სიტყვებს. კრება მას სიტყვას აწყვეტინებს. გურული განაგრძობს, საერთო ყვირილია და არევდარევაა. ღამდება. კრება ღელავს, სიტყვას ამბობს გუბერნიის კომისარი, ახასიათებს რესპუბლიკის მდგომარეობას წინადადებას აძლევს მუშებს გავიდენ სამუშევარზე ან და გაანებონ თავი მუშაობას, რომ სხვა მოვიდეს მათ ადგილზე. ყოველივე თქვენი მოთხოვნილებანი შეძლების და გვარად დაკმაყოფილებული იქნებაო.

როგორრათაც იქნა მუშებზე გავლენა იქონია მისა სიტყვამ. გაისმის ტაში ცემა, რის შემდეგ მუშები ერთხმად ღებულობენ წინადადებას გავიდენ სამუშევარზე.

ამ რიგად დათავდა დღეს ეს კონფლიკტი, მაგრამ დიდხანს იქნებიან აქაური მუშები ჩხიკვიშვილის სიტყვების გავლენის ქვეშ?

ჩვენ ეს არა გვწამს.

მუშები ისე მიეჩვიენ გაფიცვას, რომ სულ უბრალო მიზეზი საკმარისია სამუშევარზე ხელი აიღონ.

საჭიროა რათაც უნდა დაჯდეს მუშების ორგანიზაციულად შეკავშირება, საჭიროა ორგანიზაციული მუშაობა. საჭიროა ერთხელ და სამუდამოთ ბოლო მოეღოს მუშების ამ გვარ ყოფას, თორემ არასდროს უზრუნველყოფილი არ იქნება მაღაროების მუშაობა.

ყოველივე ღონისძიებანი ყოველგვარი კულტურული საშვალება უნდა მოვიხმაროთ მუშების გათვითცნობიერებისთვის წინაალმდეგ შემთხვევაში ასეთ უსაფუძვლო გაფიცვებს ყოველთვის უნდა მოველოდეთ.

ხალხოსანი.

პროვინცია.

სოფ. ნოხირი. მდინარე ტეხურზე რვა წლის უკან, განიზრახეს კერძო ხიდის ნაცვლად, სადაც გამვლელნი იძულებულნი იყვნენ სასყიდელი გაეღოთ, საზოგადო ხიდის გასაკეთებლათ რომელზედაც გავლა-გამოვლა სრულიად უსასყიდლო უნდა ყოფილიყო. ამ ფრიად სასარგებლო საქმეს წინ გადაეღობა ბ. გიორგი გამსახურდია, რომლის წყალობითაც ჩაიფუშა საზოგადო ხიდის გაკეთება, და ის სახიდე მასალები, რომელიც ხალხმა დააგროვა, წინანდელი ხიდის მეპატრონეებმა მიითვისეს. ხიდიც გააკეთეს და ჩვეულებრივი გადასახადსაც ახდევინებდენ გამვლელებს. რამოდენიმე ხნის შემდეგ ხიდი ჩატყდა. უხიდობამ სამი ადამიანის სიცოცხლე იმსხვერპლა, და შიში, ჯაფა, წვალება კი უზომო განიცადა ადგილობრივმა ხალხმა. წელს მარტში საზოგადოებამ გარეშე პირთა შემწეობით საზოგადო ხიდი გააკეთა, რომელზედაც, რა თქმა უნდა, მიმოსვლა სრულიად უსასყიდლოა. ივლისის წვიმებით ადიდებულ მდინარემ ხიდს ერთი თავი მოგლიჯა და საჭირო გახდა ხიდის შეკეთება.

— „რატომ სხვისი მუშა უნდა ვიყვნეთ? რათ უნდა ვარონიოთ ჩვენ ნაშრომზე სხვები? შემოვიღოთ გარეშეთათვის ხიდზე გასვლისათვის გადასახადიო".

— ხალხს ჩასჩიჩინებს აწ განსვენებული გიორგი გამსახურდიას შვილი რაფაელი.

ამ ვაჟბატონს არა თუ ფული—გაუღია და შრომა დაუხარჯავს, არამედ ხელი შეუშლია და წინ გადაღობებია ხსენებულ ხიდისათვის ნაცნობთა შორის ქ. ბათუმში ფულის შემკრებ გრიშა გამსახურდიასათვის. მან გამოცდილებით უნდა იცოდეს, მზგავსი მოქმედებით ხიდის არსებობასაც ნიადაგი ეცლება. ხიდემის კარებთანაა და მაშასადამე მისთვის დიდათ საჭირო. ყველა ამის შემდეგ თუ რათ ჩადის ამ უაზრობას ეს ვაჟბატონი?!

—

ადგილობრივი ხალხს უნდოდა კოოპერატიული წისქვილის მოწყობა, რისთვისაც შეევაჭრნენ [illegible] — მეპატრონე გამსახურდიებს, [illegible] არ მიყიდეს და ხალხმა ახალი წისქვილი მოაწყო. ვინც ნახა, თუ როგორის ენერგიით მუშაობდა საერთო საქმეზე მშრომელი ხალხი იმ დროს, როდესაც საკუთარი სამარგლავი ქონდათ, ის უთუოდ დარწმუნდება, რომ შემცდარია ყველა ის, ვინც ლაპარაკობს გლეხებს საერთო და საზოგადო საქმის უნარი არა აქვსო.

წისქვილის შემოსავალიც მიუჩინეს დამშეულთ, რომლებმაც მოსავლის მოწევის შემდეგ უნდა ზღონ ვალი, თუ ექნათ საშუალება.

გამსახურდიების და სახალხო წისქვილს შორის მეტოქეობა აუცილებელია. მეტოქეობამ შეიძლება ორივე აზარალოს, მაგრამ ცხადია უფრო კერძო წისქვილს დაატყდება. ათასწილად უკეთესი იყო არსებული წისქვილი მიეყიდათ. ხალხი შესაფერ ფასსაც მისცემდა და ორივე მოგებული დარჩებოდა.

ივლიანე.

სოფ. ნოსირის ბიბლიოთეკის გამგეობას.

ავქსენტი გულუას!

(ღია წერილი)

ნოსირის პირველ ბიბლიოთეკა-სამკითხველოს მთელი ქონების ნოსირ-ვარიეთში გადატანას ჩვენ მხარი დაუჭირეთ მხოლოდ მას შემდეგ, როდესაც პასუხისმგებლობა თქვენ იკისრეთ ბატ. ავქსენტი ჩვენ გვეგონა ჩვეულებრივის ენერგიით მოეკიდებოდით ბიბლიოთეკის საქმეს და მასაც ისე მოაწყობდი როგორც შკოლებს, მაგრამ... სამწუხაროთ, მოვსტყუვდით, მე ამით იმის თქმა კი არ მინდა, რომ თქვენ მხოლოდ სხვის დაუხმარებლათ მოაწყობდით ბიბლიოთეკის, საქმეს, საშვალებასაც გამოიღებდით, არა, მაგრამ ვფიქრობდი: თუ ვერ მოუვლიდით, მიუჩენდით თავის ადგილს მაინც, ე. ი. თუ მოისურვებდენ მოვლას, გააგზავნიდით იქ საიდანაც მიიღეთ, წინაალმდეგ შემთხვევაში სენაკის წ. კ. გამავ. საზ. გადასცემდით.

თავიდანვე გთხოვდით: აგეწერათ ყველაფერი რაც თქვენ წაიღეთ და შესაფერი ოქმიც შეგედგინათ, მაგრამ რაღაც მიზეზით თქვენ ეს სამართლიანი თხოვნა არ შეასრულეთ. წიგნები იქაც დაბნეულა, ბიბლიოთეკის ქონებას უპასუხისმგებლო პირები დაათრევენ. იქ, სადაც ბიბლიოთეკა იყო მოთავსებული, დღეს სამიკიტნო გაუმართავთ. მე მგონია გამგეობას რომ ფეხა გამოეჩინა, ის შესაძლებდა ხალხის შემწეობით ბიბლიოთეკის იქ დარჩენას და მის ხელმძღვანელობას.

არა ერთხელ გთხოვეთ: მოგეწვიათ საზოგადო კრება, რათა მას ბიბლიოთეკის არსებობისათვის მტკიცე საფუძველი ჩაეყარა და მით საშვალება მისცემოდა ამ უმაგალითო დროს ხალხს ესარგებლნა პერიოდული გამოცემებით, მაგრამ, თქვენ ჩემი თხოვნა უყურადღებოთ დასტოვეთ. ერთხელ კიდევ გთხოვთ მოიწვიოთ წევრთა საზოგადო კრება დაუყოვნებლივ.

II

მღ. ბაბილო ხისორდიას!

თქვენ, როგორც, პასუხისმგებელი გამგე ნოსირის მე-2 ბიბლიოთეკა—სამკითხველოსი, ვალდებული ბრძანდებოდით თავის დროზე მოგეწვიათ საზოგადო კრება, და მით შეძლება მიგეცათ საზოგადოებისათვის გაცნობოდენ სამკითხველოს მდგომარეობას.

ჩვენც არა ერთხელ გთხოვეთ, მაგრამ კრებას არ იწვევთ მაინც და მით ფერხდება დიდი სახალხო საქმე,—როგორიცაა სოფლად ბიბლიოთეკა-სამკითხველოს არსებობა, ასეთ მეტის მეტად საინტერესო ხანაში, რომლის მგზავსი საქართველოს ისტორიას დღემდე არ განუცდია.

გთხოვთ მიიღოთ შესაფერი ზომები კრების მოსაწვევათ დაუყოვნებლივ, რათა შესაძლებელი გახდეს სამკითხველოს მოწყობა და სხვადასხვა ხმების შემოწმება.

ივ—ანე კი—რია.

დაიკარგე

მოწმობა, მოცემული გაზ. „შრომა"-ს რედაქციის მიერ 19 სექტემბერს 1918 წ. № 16. ის მოწმობა გაუქმებულათ უნდა ჩაითვალოს.

ი. დ. ტატიშვილი.

სარედაქციო კოლეგია.
გამომცემელი—ცენტრალური კომიტეტი.